

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-11-12

Vår referens

Matilda Quisbert
Utredningssekreterare
matilda.renkvist-quisbert@malmö.se

Remiss om Stärkt stöd till anhöriga - ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som anhöriga (SOU 2024:60)

HVO-2024-3608

Sammanfattning

Regeringen tillsatte i juni 2023 en särskild utredare med uppdrag att analysera och föreslå effektiva åtgärder som säkerställer ett ändamålsenligt och individanpassat stöd till anhöriga till personer som är långvarigt sjuka, till anhöriga till personer som är kortvarigt allvarligt sjuka och till anhöriga som är barn. Utredningen föreslår att socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt för anhöriga med ett särskilt behov av stöd, att ett förtydligande av det direkta stödet till anhöriga i socialtjänstlagen behövs, att barns stöd behöver förtydligas i såväl socialtjänstlagen som hälsa- och sjukvårdslagen samt att ett utökat stöd för stödlinjer och en nationell informationsportal för anhöriga bör inrättas.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden redogör för sina synpunkter i förvaltningens förslag till yttrande.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Betänkande av Utredningen om Stärkt stöd till anhöriga - Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)
- Tjänsteskrivelse HVON 2024-11-19 Remiss om Stärkt stöd till anhöriga - ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som anhöriga (SOU 2024:60)
- Förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2024-11-19

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2024-11-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen tillsatte i juni 2023 en särskild utredare med uppdrag att analysera och föreslå effektiva åtgärder som säkerställer ett ändamålsenligt och individanpassat stöd till anhöriga till personer som är långvarigt sjuka, till anhöriga till personer som är kortvarigt allvarligt sjuka och till anhöriga som är barn.

Utredningens förslag

Socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt för anhöriga med ett särskilt behov av stöd

Utredningen föreslår en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som ger socialnämnden en skyldighet att erbjuda en anhörigkontakt till anhöriga med ett särskilt behov av stöd. Vissa anhöriga har en särskilt svår situation som de kan uppleva som komplex och betungande. Det kan bero på den specifika situation som uppstått, men också på den anhöriges egen förmåga att hantera situationen. Dessa anhöriga kan då ha ett mer omfattande behov av ett individuellt utformat stöd i form av information, vägledning och stöd med att planera. Utredningen bedömer därför att socialnämnden i dessa fall ska erbjuda en anhörigkontakt i syfte att underlätta för den anhörige och stärka dennes förutsättningar att på egen hand hantera situationen. Följande insatser föreslås av utredningen:

Förtydligande av det direkta stödet till anhöriga i socialtjänstlagen

Utredningen föreslår att socialtjänstlagens nuvarande bestämmelse om stöd till anhöriga i 5 kap. 10 § SoL förtydligas. Det ska framgå av bestämmelsen att anhöriga även ska erbjudas information och vägledning, utöver annat stöd. Utredningen bedömer att det direkta stödet till anhöriga behöver bli mer likvärdigt, och nå ut till fler anhöriga.

Stödet till barn som är anhöriga förtydligas både avseende socialtjänsten och hälso- och sjukvården

I en ny bestämmelse i socialtjänstlagen förtydligas att socialnämnden ansvarar för att ett barn, som är anhörig, får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Utredningen bedömer att detta förslag kan bidra till att fler barn uppmärksammas och erbjuds stöd och hjälp när de påverkas negativt av att vara anhöriga. Utredningen instämmer således i förslaget kring förtydligande.

I hälso- och sjukvårdslagen och patientsäkerhetslagen förtydligas skyldigheterna för hälso- och sjukvården och personalen på flera sätt. Det anges i lagtexten att vårdgivaren ska erbjuda barn som är anhöriga information, råd och stöd. Bestämmelserna ska även

omfatta barn vars syskon drabbas av allvarlig sjukdom eller andra svårigheter. Förslagen förväntas bidra till att fler barn uppmärksammas och erbjuds information, råd och stöd av hälso- och sjukvården.

Utökat stöd till stödlinjer för anhöriga

Det finns ett stort antal stödlinjer som drivs av organisationer inom civilsamhället. De flesta utgår från den problematik den anhöriges närstående har. Anhöriga kontaktar i hög utsträckning denna typ av stödlinjer för att få svar på frågor eller annat stöd i sin situation. Det finns också stödlinjer som vänder sig särskilt till anhöriga.

Utredningen har valt att inte föreslå en ny stödlinje för anhöriga som är öppen dygnet runt. Det beror främst på att utredningen inte bedömer att det vore ändamålsenligt att inrätta en ny stödlinje för enbart anhöriga som är öppet dygnet runt. Utredningen föreslår i stället att befintliga stödlinjer som riktar sig till anhöriga får ett ökat ekonomiskt stöd.

En informationsportal för anhöriga bör inrättas

Utredningen bedömer att anhöriga ofta har ett stort behov av information och vägledning. Det finns mycket relevant information för anhöriga att hämta hos offentliga aktörer, men även från civilsamhällets organisationer. Det kan dock vara svårt att överblicka all information och anhöriga behöver på ett enkelt sätt hitta relevant information. Det kan handla om vart man ska vända sig för att få stöd och hjälp, information om sjukdomar eller vård och behandling inom hälso- och sjukvården. Det kan också avse vilken typ av ersättningar anhöriga kan ansöka om när de tar hand om någon som är sjuk eller har funktionsnedsättningar. Utredningen föreslår därför att det bör inrättas en nationell informationsportal för anhöriga.

Samtliga lagförslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Eftersom lagändringarna bedöms medföra en ökad ambitionsnivå ska staten enligt finansieringsprincipen beräkna kostnaderna för den och ersätta huvudmännen för det genom det allmänna statsbidraget till kommuner. Statens utgifter beräknas öka med 300 000 000 kronor per år.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbete med anhörigstöd

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden antog 2018 en *Strategi för ett anhörigperspektiv* i hälsa-, vård- och omsorgsnämndens verksamheter. Strategin har reviderats och uppdaterats och gäller från beslut om antagande i juni 2023 till och med utgången av innevarande mandatperiod 2026. Strategin har reviderats med utgångspunkt i den nationella anhörigstrategin från 2022 med den avgränsning som följer med hälsa-, vård- och omsorgsnämndens ansvarsområde.

Den nationella strategin förtydligar ansvaret att erbjuda stöd, råd och information samt insatser till anhöriga. Detta omfattar både vuxna och barn som är anhöriga och avser främst stödinsatser som är särskilt riktade till den anhöriges egen hälsa och välmående. Stöd till anhöriga ska utformas individuellt, flexibelt och socialt stödjande och kan också ges som bistånd. Förvaltningen erbjuder stöd till anhöriga för deras egen del exempelvis i form av att anhörigkonsulenter ger stödsamtal, information och rådgivning samt anordnar samtalsgrupper. Konsultativa demenssjuksköterskor och Silviasystrar erbjuder anhörigutbildning som bland annat innehåller information om sjukdomar och strategier för hur man kan bemöta personen som har blivit sjuk. Avlösning och växelvård är biståndsbedömda insatser som kan beviljas för att ge avlastning till anhöriga som ger stöd till sina anhöriga. Serviceinsatser från hemtjänst och dagverksamhet är andra biståndsbedömda insatser som kan vara avlastande för anhöriga. För att stärka anhörigperspektivet framhålls i den nationella anhörigstrategin förbättringar inom framför allt tre områden. Dessa är *Ledning och Styrning, Kunskap och Kompetens* och till sist *Samverkan och Samordning*. Förvaltningen har identifierat olika aspekter av *Tillgänglighet* som ytterligare ett område som är av stor betydelse. Tillsammans utgör dessa förvaltningens fyra utvecklingsområden i arbetet med att stärka anhörigperspektivet. Strategin följs upp i årsanalys fram till strategins upphörande 2026.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens bedömningar

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag på författningsförändringar. Nämnden ser att förslagen ligger i linje med förvaltningens nuvarande arbete med anhörigstöd. Nämndens synpunkter redogörs för i förvaltningens förslag till yttrande.

Ansvariga

Anne Petäjärvi Johansson, avdelningschef